

Een nieuwe zendingskaart.

<https://hdl.handle.net/1874/354287>

ge

(12)

EEN

NIEUWE ZENDINGSKAART.

TWEEDE DRUK.

TE ROTTERDAM, BIJ

M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1863.

No. 94.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RECORDS

1910-1911

BY

ALBERT A. MICHAELSON

PHYSICIAN

CHICAGO, ILL.

1911

PRINTED BY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILL.

1911

U. S. DEPARTMENT OF COMMERCE

GEORGETOWN, D. C.

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; namelijk: — N. BEETS, Th. Dr. en Predikant, J. J. VAN OOSTERZEE, Th. Dr. en Hoogleeraar te Utrecht, J. MOLL, Jacobz., Predikant te 's Gravenhage, E. LAURILLARD, Th. Dr., J. F. BLAAUW, Predikanten te Amsterdam, C. W. VAN DER POT en M. COHEN STUART, Predikanten te Rotterdam, overeenkomstig hun

ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door een hunner of door de drukkers dezes onderteekend is.

M. W. J. Stonen

Een nieuwe zendingskaart! Dat opschrift is u immers niet onverstaanbaar, dat aanbod u niet ongevallig, vrienden van het Godsrijk, die deze bladen in handen zult nemen? Maar wie gewoon is de kleine Stukjes te lezen, ter bevordering van evangelische kennis en godzaligheid, van wege het Nederlandsch Zendinggenootschap van tijd tot tijd uitgegeven, herinnert zich ongetwijfeld, hoe voor eenige jaren reeds eene Algemeene kaart der christelijke Zendingsposten het licht zag, vergezeld van eene doelmatige handleiding (1). Die kaart gaf een duidelijk Overzicht van de verhouding der onderscheiden' godsdiensten tot de verschillende streken der aarde, en toonde tevens wat vorderingen de zendingzaak op haar uitgebreid grondgebied maakte. Wie immer die

---

(1) Zie n°. 66 der kleine Stukjes van het Ned. Zend. genootsch.

kaart met aandacht beschouwde en zag, hoeveel zwart en graauw tegenover het betrekkelijk weinige wit zich vertoonde, werd zeker aan het woord des Heeren indachtig: de oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige," (1) en betreurde het diep, dat er, hoe betrekkelijk veel ook in de laatste jaren geschied is, nog niet veel meer wordt gedaan voor de heilige zendingzaak. Wat mogen toch wel de oorzaken zijn, dat zooveelen bij voortduring aarzelen haar met gaven en gebeden te steunen? Wij wenschen niets te kort te doen aan andere redenen, die de belangstelling weeren of dooven. Maar ééne bron van zoo veel onverschilligheid verdient allerminst vergeten te worden, zij heet onkunde. Onkunde, zoowel aangaande den jammerlijken toestand der heidenwereld, als aangaande hetgeen het Evangelie vermag en te weeg brengt, waar het naar den wil des Heeren gepredikt wordt tot aan de einden der aarde. Verblijdend is het daarom, dat zoo menig doelmatig geschrift in den laatsten tijd is verschenen, bij uitstek geschikt om eene meer algemeene kennis van den nood des Heidendoms en den zegen des Christendoms in hooger en la-

---

(1) MATTH. 9: 37.

ger kring te bevorderen. Onder de meest geschikte hulpmiddelen tot datzelfde doel mag men intusschen wel eene nieuwe Zendingskaart tellen, die in beelden, naar het leven geteekend, ons eene aanschouwelijke, hoezeer altijd onvolledige voorstelling biedt van het weinige, dat op dit gebied reeds gedaan is, en het vele dat te doen is overgebleven. Zulk eene kaart, door beknopte bijschriften opgehelderd, wenschen wij onzen lezers bij dezen in handen te geven. Twee dingen zullen ons hierbij vooral in het oog vallen, waar wij de verschillende tooneelen doorwandelen, ons hier te aanschouwen gegeven. Aan de eene zijde, wat de wereld zonder het Christendom is, aan den anderen kant, wat de menschheid aan het Evangelie te danken heeft, en nog verder door dat Evangelie kan worden. Om ons daarvan te overtuigen, hebben wij niets anders te doen, dan op het eene tooneel na het ander acht te geven, waarop ons de Zendingskaart wijst, zonder dat wij daarbij eene andere rangschikking volgen, dan het kaartenblad zelf aan de hand doet. Van het Westen gaan wij voort naar het Oosten, om vervolgens in de nabijheid van het punt, waar wij zijn begonnen, te eindigen.

Wat mag het beteekenen, zoo hooren wij ons

reeds dadelijk vragen, dat tooneel van moord en verschrikking, dat ons met het opschrift:

**Noordwestelijk Europa voor de invoering van
het Christendom**

aangeduid wordt? Zijn dat menschen, is dat een martelvuur, zijn dat gruwelen, die immer op Europeeschen grond zijn bedreven? Zoo is het, mijn lezer, en die voorstelling is uitnemend geschikt, om u althans eenig denkbeeld te geven van wat ook dit ons beschaafd Europa voor eenige eeuwen nog was, toen het heidendom op den troon was gezeten. Wat gij hier ziet, is eene offerande van Druïden of heidensche priesters, waarbij ons kinderen der aloude Batavieren, het apostolisch woord voor den geest komt: „gij weet dat gij heidenen waart, tot de stomme afgoden henengetrokken, naar dat gij geleid werdt” (1). Het is zoo, het heidendom in Noord en midden-Europa had eigenschappen, waardoor het zich voordeelig onderscheidde boven dat van andere volken. Geen beelden waren daar de voorwerpen van aanbiddende hulde; in bosschen en aan heilige plaatsen werd aan de goden geofferd. In den

---

(1) 1 Cor. 12: 2.

tempel der natuur werd een WODAN, THOR, FREIJER, BALDER, en vele anderen de eere gebracht, die alleen den eenigen Waarachtige toekomt. Onderscheiden ondeugden, waardoor wij Grieken en Romeinen besmet zien, waren geheel of gedeeltelijk vreemd aan de Germanen gebleven, en mogelijk zou de Apostel PAULUS, wanneer hij in hun midden had rondgewandeld, hen zelfs, gelijk de Atheners „allezins gelijk als godsdienstiger” hebben genoemd. Maar, van de andere zijde, zou hij ook hier geen ruime stof gevonden hebben om de schets des Heidendoms, in het eerste hoofdstuk van zijn brief aan de Romeinen gegeven, te herhalen en uittebreiden? Doch wie weet niet, hoe ook hier de afgoderij zich met het jammerlijkst bijgeloof paarde, dat de natuur waarin men de goden aanbad, straks zelve in hare gewrochten vergoode; wie heeft niet gehoord van die dwaze voortekenen van geluk of ongeluk waarop men sidderend acht gaf; wie roept zich zelfs den naam van Druïden voor den geest, zonder te denken aan sombere schrikgestalten schier als bovenaardsche wezens begroet! Deze priesters immers vormden een streng afgesloten stand, waarin men niet anders dan na langdurige voorbereiding mogt worden opgenomen. In het diepst der bosschen werd de nieuwelings

ingewijd in al die geheime kunsten en wetenschappen, die hem eenmaal een beslissend overwigt over het diep onkundig volk moesten geven. Geen woord van al wat hij leerde aangaande God en den mensch, de natuur en de godsdienst, het tegenwoordig en toekomstend leven, werd immer op schrift gesteld: alles moest alleen door overlevering voortgeplant, alzoo in het geheugen geprent worden, en voorts in het harte begraven. Alzoo gevormd, leefden de Druïden meestal in stoorlooze eenzaamheid, om slechts bij buitengewone gelegenheden uit hun schuilhoek te verschijn te komen. Hun woord was wet, hunne wet onverbiddelijk streng, en waar zij beslisten, dat een offerfeest noodzakelijk was om den toorn der goden te stillen, daar liet zich geen wederspraak hooren. Waren bij de Germanen alleen dieren in den regel tot bloedige offers bestemd: bij de Kelten, de Duitsche volken en in enkele streken van ons Vaderland, waar op godsdienstig gebied de Druïden oppermagtig regeerden, werden bij enkele gelegenheden ook menschenoffers gevorderd. Het is op zulk een afgrijsselijk oogenblik, dat ons de zendingsplaat wijst. Zoo, gelijk het hier wordt te aanschouwen gegeven, werden inzonderheid krijgsgevangenen naar den

brandstapel heengesleurd, en ter eere der gewaande Goden gemarteld. Het groote gevaarte van teenwerk in den vorm van een man opgericht, is geen afgodsbeeld, gelijk men oppervlakkig zou denken, maar een martelplaats, die mede hare slagtoffers wacht. Met een gedeelte van den buit wordt er een aantal gevangenen ingesloten, terwijl aan alle zijden de brandstoffen rondom de monsterachtige gestalte zijn opgetast. Straks worden die brandstoffen door priesterlijke handen verteerd, en de doodsnikken der stervenden zullen zich met de jammerkreeten der gemartelden op den voorgrond vereenigen, der wraakgierige Godheid, zoo men hoopt, tot eene welgevallige offerande! Dan gaan de overwinnaars, van hare gunst verzekerd, weer uit, een nieuwen strijd te ontmoet, en vallen zij, welnu, hun lijk zal de eer der verbranding genieten, en zij zelve zullen in het Walhalla, den hemel der zaligheid, de kroon der overwinning beërven, reeds door zooveel helden gedragen. (1).

En dat was godsdienst, dat was zedelijkheid, eer de zon der gerechtigheid in den nacht van

---

(1) Zie over de Druiden J. P. AREND, alg. gesch. des Vaderl. en de daar aangehaalde schrijvers.

het Heidensch Europa verrees. Dat wàs het, en – hoe is het nog, waar de magt des Heidendoms nog onbeteugeld regeert? Van Europa steken wij naar Aziën over, en worden op een afstand getuigen van

het Slingerfeest,

door de bijgeloovige Hindoe's gevierd, maar, helaas, de hoogtijden der Heidenen schijnen weinig minder afschuwelijk, dan de martelingen, die zij hunne vijanden toedenken. Op velerlei wijzen leggen namelijk de Hindoe's met alle inspanning van krachten zich toe, om zich bij de goden welgevallig te maken. Daartoe menige willekeurige marteling, onthouding en zelfkwelling; daartoe hun voeden, onderhouden of weldoen van enkele bevoorregte dieren; daartoe ook bovenmenselijke krachtsinspanning van ligchaam en ziel, als waarvan hier eenig denkbeeld gegeven wordt. Niet waar, het schijnt bij oppervlakkige beschouwing weinig meer, dan een gymnastische oefening, een zware kunstenaarstoer? Maar wat het eigenlijk meer is dan dat, willen wij liefst uit het verhaal van een ooggetuige (1) vernemen:

---

(1) De Zendeling WEITBRECHT, zie zijn werkje: „Die Protestantischen Missionen in Indiën.”

„ Bij de afgodsfeesten van Sjiwa, Kali en Jagernauth heeft het volgende plaats. De beide eerste feesten worden in de maand April gelijktijdig gevierd. De wilde, jubelende menigte trekt te Calcutta des morgens naar den grooten tempel Kalighaut aan den oever der rivier. Alles zingt en juicht. De muzikanten slaan de trom, of bespelen schalmeijen en trompetten.

„ Daar danst eene schaar met bloemenkransen om den hals, hun halfnaakt ligchaam is met olie ingewreven en met asch van sandelhout bestrooid. Hunne oogen zijn rood, want zij hebben zich door het drinken van verhittende dranken, of het kaauwen van narkotische kruiden bedwelmd. Een ieder verlangt dit volkje te zien, men dringt elkander, tot dat er onder den voet geraken, want zij hebben eene gelofte gedaan; en nu zijn zij gearmd tot op het plein voor den tempel gekomen. Hier staan twee smidsknechts en tot deze begeven zij zich. Een hunner doet den mond open, de smid grijpt zijne tong, haalt die zoo ver mogelijk uit den mond, en snijdt ze met een mes door midden; de smid ontvangt nog eene fooi toe, en de menigte vindt dit een zeer aangenaam schouwspel.

„ De tweede smid doorboort bij sommigen de

vleezige deelen der lendenen met eene lange dikke naald. Gewoonlijk haalt men een' rotting ter dikte van een' vinger, of het puntige handvatsel van een ijzeren schop, die met gloeiende kolen beladen is, er door, ook wordt op die schop soms wel eene soort van pek gebrand, dat veel rook verspreidt.

„ Op den tweeden dag heeft het Slingerfeest plaats. Zij, die zich aan deze pijniging onderwerpen, moeten daartoe gedurende verscheidene nachten door allerlei ceremoniën voorbereid worden. Er wordt een staak opgericht, van 25 tot 30 voet hoog. Een dwarsbalk, die daarover ligt, laat zich met geringe inspanning ronddraaijen. De man, die zich wil laten slingeren, gaat op den grond liggen. Nu komt de smid. Twee puntige haken aan een touw vastgemaakt hangen aan den dwarsbalk. Een Bramien wijst eene plek aan, nabij den ruggegraat; de smid neemt het vleesch tusschen duim en vinger, en haalt er de beide haken in tegengestelde rigting door heen. Voorts neemt een sterk man den patient op de schouders, de dwarsbalk wordt opgetrokken, en nu zwaait men den ongelukkige met groote snelheid rond. Gewoonlijk heeft men uit voorzorg hem een doek om het ligchaam gebonden, en ook daar doorheen

de haken getrokken, opdat de man bij het doorscheuren van het vleesch niet vallen zou. Te Calcutta zag ik echter eens iemand, die zonder die voorzorg alleen met de haken door het vleesch getrokken hing. Doorgaans nemen die menschen allerlei snuisterijen, vruchten of bloemen mede, die zij onder het slingeren onder de menigte uitstrooijen. Een' zag ik, die zijn voorschoot vol jonge raven had, die hij achtereen naar beneden liet fladderen. Nog een haalde een kam en een' spiegel te voorschijn, waarmede hij zich het haar opmaakte. Over de snelheid, waarmede de beweging geschiedt, kan men oordeelen, als men verneemt, dat de geslingerden in ééne minuut eenen kring, die meer dan 100 voet lang is, 5 tot 6 maal doorloopen. Gebeurt het, dat de haken het vleesch doorscheuren, dan is daarmede niet alleen het leven van den ongelukkige, maar ook wel dat van dezen of genen omstander gemoeid.

„Bij zekere gelegenheid viel de staak om; de man, die er aan hing, liet zich losmaken, en begaf zich dadelijk naar eenen anderen boom, om zich op nieuw aan de pijniging te onderwerpen. Die het ongeluk heeft armen of beenen, ja den hals daarbij te breken wordt niet beklagd. In tegen-

deel roepen de omstanders: „welk een booswicht; zeker heeft hij in eene vroegere geboorte (1) eene vreeselijke misdaad gepleegd.” Doorgaans duurt het slingeren een kwartier; er zijn er ook, die het tot een half uur lang laten voortzetten. De Bramienen schijnen voor zich zelve de noodzakelijkheid van zulke geloften niet in te zien. Zij laten die over voor de Soedra's (de laagste kaste) (2), voor daglooners, palankijndragers en soortgelijke menschen die het doen, soms tegen belooning, maar soms ook, of wel tevens om daardoor in Sjiwa's hemel te komen. Wel heeft de Engelsche regering reeds sedert eenige jaren dergelijke vertooningen ten strengste verboden. Maar worden zij te Calcutta geweerd, elders blijven zij echter nog maar al te zeer in gebruik. Ook bij de Chinezen te Batavia heeft van tijd tot tijd iets dergelijks plaats. Deze hebben de barbaarsche gewoonte, bij hun Nieuwjaarsfeest kleine kinderen zóó op te hangen, dat zij het voorkomen hebben van door vlinders gedragen te worden (3). Zeker slaat men de arme schepsels geen

---

(1) Men denke hier aan de zielsverhuizing bij de Hindoes.

(2) Niet te verwarren met de Paria's, die tot geen kaste behooren.

(3) Nog onlangs werd over dit gebruik geklaagd in het Bataviaasch Handelsblad.

haken door het teedere vleesch, maar toch bezwijken zij doorgaans na eenige dagen. En wat het afschuwelijkst daarbij is: de moeders staan hare kinderen tot dat einde voor geld af. Doch wij zullen spoedig gelegenheid hebben om te zien, hoe weinig de Chinezen zich om hunne kinderen, ten minste om de meisjes bekommeren.

Vooraf slaan wij het oog op nog een ander staaltje van de

wreedheden van Hindoesche afgoderij.

Doch gij weet reeds wat die brandstapel aanduidt, en spreekt: het verbranden van weduwen heeft immers thans niet meer in Hindostan plaats? Zeg liever, dat het thans nog slechts betrekkelijk zeldzaam en in het geheim wordt gedaan, en erken er dankbaar eene vrucht der Europeesche beschaving in, dat de Hindo's zich aanvankelijk over deze gruwelen beginnen te schamen, zelfs waar zij nog niet tot de kennis van den eenigen waarachtigen God en zijnen Zoon JEZUS CHRISTUS gekomen zijn. Wilt gij echter vernemen, hoe wederom een ooggetuige (1) een dier gruwelijke

---

(1) JOS. CATOR, die in 1779 te Calcutta woonde. Zie TH. BANKES, System of universal geography.

tooneelen verhaalde, die tot schande der menscheid, nog in geen en deele tot de ongehoorde zaken behooren?

„ Daar ik vernomen had, dat de vrouw van een Bramien van de hoogste kaste, een regtschapen man, die zeer geacht was bij de Europeanen, besloten had, zich met haren gestorven' echtgenoot te laten verbranden, ging ik naar de bestemde plaats, waar het lijk van den Bramien naakt lag op een' stapel sandelhout en droog stroo, ongeveer vier voet boven den grond. Ik zag zijne vrouw in de nabijheid van den brandstapel in biddende houding; bij haar stonden hare kinderen, twee knaapjes (van 7 en 5 jaar) en een meisje van 13 maanden; bij dezen de oudste broeder van den overledene. Toen haar oog viel op hare kinderen, was het of de banden des bloeds strijd voerden met haar besluit; zij stortte tranen. Maar weldra herstelde zij zich, en sprak tot hare kinderen: „ Uw vader is dood,“ zeide zij, „ en ik wil met hem sterven. Uw oom zal voortaan voor u zorgen; bewijs hem de eer, die gij aan uwe ouders verschuldigd waart.“ Na ook haren broeder de kinderen te hebben aanbevolen, trad zij den brandstapel nader, die omringd werd door eene groote menigte volks, voornamelijk Bramiënen.

„Een poos scheen zij verlegen; maar spoedig herstelde zij zich; daarop stapte zij bedaard rondom den brandstapel, bestrooide dien met bloemen, en toen zij hem nagenoeg voor de derde maal rondgegaan was, klom zij, zonder daarbij geholpen te worden, op den stapel ter plaatse, waar de voeten van haren echtgenoot lagen, bestrooide het lijk met bloemen, en ging daarop aan zijne linkerkant te liggen; nu stak zij haren rechterarm onder zijnen hals door, wendde zich met het gelaat naar zijn ligchaam en sloeg haren linker arm daarover heen, terwijl een der Bramiënen den rechter voet van den gestorvene over hare beenen heen strekte, zonder dat bij dat alles een woord gesproken werd. Eindelijk werd een blaauwe omslagdoek over hen uitgespreid, en kort daarna waren zij voor goed aan het oog onttrokken. Een weinig droog stroo werd over den doek gelegd, en daarop eenige ligte blokken sandelhout, die het droevig slagtoffer niet zouden belet hebben zich te ontworstelen, indien de smart of de zucht tot levensbehoud haar daartoe gedrongen had. Nu werd het drooge stroo ontstoken. Al dien tijd had er eene doodsche stilte geheerscht; maar nu de vlam uitbarstte begonnen de Bramiënen luid te schreeuwen, waarbij

sommigen dansten en met knodsen en stokken zwaaiden, misschien wel om zoo doende te beletten, dat de menigte het geschreeuw hoorde, en de indruk daardoor verzwakken mogt.

„Ik stond dicht bij den brandstapel, maar vernam geen geluid van de ongelukkige. Slechts tien minuten ongeveer kon ik het daarbij uithouden; het tooneel was te afschuwelijk. Toen ik later nog een' blik achterwaards wierp was niets anders te zien dan rook en vlammen.

„De vrouw was lang, schoon van gestalte en van gelaat, ongeveer twintig, hoogstens twee en twintig jaar oud. (1) Zij was zedig gekleed; alleen het gelaat, de armen en de voeten waren bloot.”

De ongelukkige volgde, ja, hare eigene keuze, maar wat zou haar leven geweest zijn, indien zij zich onttrokken had? Geen huwelijk was haar meer geoorloofd; en zij ware veroordeeld geweest het geringste werk te doen, in hetzelfde gezin, dat zij eens als vrouw en moeder bestuurd had.

Maar — het is waar, de schriften der Hindoes beweerden, dat het menschelijk ligchaam 35 millioen

---

(1) Men bedenke dat de vrouwen in Hindostan zeer jong, ja op kinderlijken leeftijd trouwen.

haren telt, en dat de vrouw, die zich verbranden laat, even zoo vele jaren bij haren man in den hemel zal wonen. Wie verwondert zich dan nog en ziet in zulk eene daad niet veeleer een wanhopig grijpen naar het eeuwig behoud, een kloekmoedig verachten van de vreugde dezer aarde, wanneer zij vergeleken wordt met de geneugten der toekomst, hoe zinnelijk en bekrompen ook opgevat?

Het zijn intusschen de vlammen des vuurs niet alleen, die den blinden Heiden, naar hij meent, in het verblijf der zaligen opvoeren. Ook aan het water kent hij eene kracht tot verlossing en reiniging toe, die hem dringt om aan den heiligen stroom eene goddelijke eer te bewijzen. Van dit laatste kunnen

de oevers van den Ganges

op meer dan eene wijze getuigen. Hij is u zeker bij beschrijving bekend, die prachtige stroom, die afgedaald van het hooge Himmelaya-gebergte, de geheele breedte van Noordelijk Voor-Indië doorloopt, ter lengte van 358 mijlen, meer dan driemaal zoo lang als de Rhijn. Wanneer gij dan bedenkt, dat deze rivier in zijn trotschen loop een aantal andere wateren opneemt, belang-

rijke steden besproeit, en niet alleen den heerlijksten plantengroei bevordert, maar ook het onderling verkeer der bewoners van dat paradijs der aarde gemakkelijk maakt, dan bevreemdt het u niet, dat de Hindoe zijnen Ganges als een onschatbare weldaad waardeert. Werd hij slechts door de weldaad tot den hemelschen weldoener opgeleid, en gestemd om Hem te verheerlijken, „die de „fonteynen uitzendt door de dalen, dat zij tusschen „de gebergten henenwandelen!” Maar, helaas, ook hier wordt het schepsel geëerd boven den Schepper, die te prijzen is tot in eeuwigheid. Aan dien Ganges wordt afgodische hulde gebragt; de reinigende en zaligmakende kracht van het Gangeswater is een geloofsartikel van den bijgeloovigen Hindoe. Liever zweert hij bij dit water, dan bij den naam van eenige andere godheid.

Op zekere tijden des jaars en bij eenen gunstigen stand van den sterrenhemel, dien de Bramien volgens zijne boeken berekent, is het baden bijzonder verdienstelijk. Wie dan in den heiligen stroom afdaalt, bevrijdt zich zelve, en tevens drie millioen zijner voorvaderen van de eeuwige straffen. De zonden zijner bloedverwanten, ja de misdaden van duizend vroegere geboorten worden dan uitgedelgd. Op zulke hoogtijden ziet men groote scharen van

Hindoes op reis naar den vloed. Bij duizenden legeren zij zich dan soms onder het geboomte aan de oevers. Bij hunnen terugkeer nemen zij groote aarden potten vol Gangeswater mede, om ook hunnen vrienden van den zegu mede te deelen. (Was er ook onder de Christenen maar zooveel ijver om van het heil, hun aangebragt, aan de vrienden en broeders over te brengen!) Op heilige plaatsen, zooals te Benares, zijn dikwijls 100,000 menschen aan den oever bijeen, vooral ten tijde eener zons- of maansverduistering. Zoo dra de schaduw der aarde de maan bereikt, stroomt deze menschenmassa, op een gegeven teeken, naar de rivier. Wanneer de Bramien zijn morgengebed doet (en daarin doet hij wederom beter dan zoo menig Christen belijder, die den dag begint, zonder ook maar aan bidden te denken,) gaat hij ten halven lijve in het water staan, maakt verschillende buigingen, schept met de hand water, dat hij naar de zon ophoudt; voorts beschrijft hij met den wijsvinger mystieke figuren in het water, en werpt ook wel bloemenkransen en vruchten, als offers, in de rivier.

Maar de Ganges is ook het sterfbed en graf van den Bramien. Hij stelt er hoogen prijs op, aan zijne oevers den laatsten adem uit te blazen,

opdat zijne laatste zonden door het gezicht van het water zouden uitgedelgd worden. Wanneer de zieke den dood nabij is, wordt hij uit den kring zijner vrienden weggedragen. Het moge heet of koud zijn, men plaatst hem aan den oever, dikwijls slechts met lompen bedekt. „Ik zag” zoo zegt de schrijver, (1) van wien wij dit bericht ontleenen, „ik zag eens twee zonen, die hunnen vader aan den oever der rivier zijn sterfbed en zijn graf bereidden. Het was op eenen Januarij-morgen; de Noordewind liet zich scherp gevoelen. Zij overgoten den ouden man onafgebroken met bakken Gangeswater, bragten hem daarop in de rivier en wreven het bovenste gedeelte van het ligchaam met slib, terwijl zij hem de namen van eenige goden in de ooren schreeuwden. Het gezicht van den stervenden vader ging mij door de ziel. En toch, wie zoo sterft, zeggen de Sjasters (gewijde boeken der Hindoes), die sterft gelukkig; hij zal in Siwa's of Visjnoe's hemel wonen, en duizendmaal heerlijker schitteren dan de zon. Millioenen maagden staan daar gereed om hem te dienen, en koetsen en palankijns (draagkoetsen) in menigte.”

---

(1) WEITBRECHT, boven aangehaald.

Op een anderen tijd zag dezelfde ooggetuige twee jonge Hindoes het lijk van hunnen vader naar den oever dragen. Zij legden het neder op den oever, gingen eenige malen daarom heen, raakten het op verschillende plaatsen aan, en maakten velerlei ceremoniën; daarop vatte de een het bij het hoofd, de ander bij de voeten, en sleepten het zoo langzaam in de rivier. Toen het water hun tot aan de borst reikte, wierpen zij het ligchaam van zich af, trokken de lompen, waarin het gewikkeld was geweest naar zich toe, wieschen zich de handen, en verlieten de plaats onverschillig, zonder althans een teeken van droefheid te vertoonen.

De armere klassen zijn gewoon, hunne dooden naakt in den vloed te werpen. Zeer dikwijls blijven zij op het drooge liggen, en gieren, honden en jakhalzen betwisten elkander den buit; of wel het drijvend lijk wordt door raven van een gescheurd. Wanneer koortsen of cholera hare slagtoffers eischen, worden in volkrijke steden, zoo als Calcutta, wekelijks honderden lijken in de rivier geworpen, of aan de oevers verbrand; dan leveren de oevers van de rivier een afgrijpselijk schouwspel op.

Zelfmoord in deze rivier wordt óók als uiter-

mate verdienstelijk aangezien. Vooral te Allahabad, waar de Ganges de wateren van de Tsjoemna opneemt, is de zelfmoord lofwaardig. Die daartoe besluiten, gaan te water met twee ronde potten, die hen boven houden als twee blazen. Met een lepel, uit een klapperdop vervaardigd, vullen zij deze potten langzamerhand, zoodra zij in het midden van de rivier zijn, tot dat het water boven hunne hoofden toeslaat.

En wie kan de kleine kinderen tellen, die vroeger, voordat de Engelsche wetgeving het feit als moord had gebrandmerkt, aan den stroom zijn geofferd geworden? Bij zekere feesten bragten honderde moeders hare kinderen in de rivier, en wanneer dan een alligator het onnoozele wicht voor hare voeten verslond, dan meenden zij, dat het offer der godheid bijzonder aangenaam was, en dubbel tevreden keerden zij huiswaarts terug. En och of men aannemen mogt, dat ten gevolge van het strenge verbod die misdaad niet meer gepleegd werd! Maar indien de zwijgende golven van den Ganges verhalen konden, wat gruwelen ook nog in onze dagen aan zijne oevers bedreven werden, welligt zouden ons de haren van ontzetting te berge gaan rijzen.

En is de aanblik minder ontroerend, die ons wacht, als wij in onze gedachten ons nog dieper in het Oosten begeven?

Het levend begraven van kinderen in China

is geen droom, maar ontzettende werkelijkheid. Het is maar al te zeer door bevoegde getuigen bewezen, dat in het onmetelijk Chinesche rijk nog voortdurend duizende kinderen omgebracht worden, die daartoe door de moeders zelve zijn afgestaan. Wij huiveren, wanneer wij in de geschiedenis van ons werelddeel lezen, dat voor eeuwen de Teutoonsche vrouwen met eigen hand hare kleinen de hoofden te morzel sloegen, toen zij zagen, dat hare mannen het tegen den Romeinschen veldheer MARIUS en zijn leger niet langer uithouden konden. Maar zij deden dat althans om haar kroost van de slavernij te onttrekken. Doch wat zullen wij dan bij den aanblik der hoogbeschaafde Chinesche natie gevoelen, waar moeders zich vrijwillig ontdoen van haar kroost, alleen om zichzelf van last en zorg te ontslaan? En dat doen zij, niet slechts enkele, maar menigvuldige malen, en terwijl de geboorte van een zoon haar hart met vreugde vervult, laten zij

bij die eener dochter slechts droeve weeklagten hooren. „De gepleegde kindermoorden,” verhaalt MEDHURST (1), „staan in evenredigheid met de behoefte des volks en de talrijkheid der bevolking. Van daar dat deze het meest plaats vinden in de zuidelijke provinciën, waar het getal menschelijke wezens te groot is om op den door hen bewoonden grond genoegzaam levensonderhoud te vinden; of in eene dicht bewoonde stad, waar de tienduizenden van burgers nauwelijks ruimte vinden om te leven. In de zuidelijke deelen van het rijk leveren de inboorlingen zelve, van welke men zou mogen verwachten, dat zij dit bedrijf zouden zoeken te verbergen, overvloedige bewijzen op, dat hetzelfde er heerschende is, en wel op eene schrikverwekkende wijze. Met de grootste ligtzinnigheid spreken zij van den moord hunner meisjes; ja, hunne gevoeligheid is zoo zeer verstompt, dat zij het verdrinken van eene dochter voor even verschoonlijk houden als het vertrappen van een gedrukt papier. De algemeenheid des kindermoords in de hoofdstad is berekend geworden naar het getal lijken van kinderen,

---

(1) MEDHURST, China, toestand en vooruitzigten van dat Rijk, I, bl. 49 en verv.

elken nacht weggeworpen, die des morgens door wakers worden opgehaald om in een afzonderlijk gat buiten de stad aldaar begraven te worden. Zeker schrijver berigt ons, dat iederen morgen alleen in Peking tien of twaalf kinderen worden opgenomen: zoodat, naar deze berekening, de moorden in die stad jaarlijks eenige duizenden bedragen."

Wij zouden nog kunnen spreken van andere gruwelen, in de laatste jaren in ditzelfde China bedreven, die alles achter zich laten, wat het beschaafd Europa ooit ijsselijks heeft gezien of gehoord; van het monster YEW bijv., die — een ALVA in het groot — zich beroemde, dat hij niet minder dan 70,000 menschen had omgebracht of doen ombrengen. Wij zouden van tooneelen in gevangenhokken kunnen spreken, die de Engelschen te Canton aanschouwd hebben, zonder ze te kunnen verhinderen, en die welligt een ALVA zelfs een traan ontperst zouden hebben. Maar wij aarzelen, het menschelijk gevoel onzer lezers langer op de pijnbank te brengen. Godlof, dat wij op de vraag, of er dan toch niets beproefd wordt, om aan zooveel zonde en ellende een einde te maken, het antwoord niet geheel behoeven schuldig te blijven. De

Evangelieprediking onder de Heidenen,

op hoe geringe schaal ook nog slechts aangevangen, en onder hoevele belemmering voortgezet, begint aanvankelijk gezegende vruchten te dragen. Verlangt men een beknopt overzicht van hetgeen in China sinds een halve eeuw is verrigt? Wij ontleenen het uit eene alleszins vertrouwenswaardige bron (1).

„Met den 5^{den} Augustus 1857 sloot de eerste halve eeuw der evangelische zending in China. Het was op den 5^{den} Augustus 1807, dat de eerste Protestantsche zendeling Dr. MORRISSON, het „hemelsche rijk” betrad. Sedert zijn hem omtrent 400 zendingarbeiders gevolgd. Daarvan waren nagenoeg de helft geordende dienaren des Evangelies, eenigen waren zendingartsen en ongeordende hulp-zendingen, de overigen waren vrouwen van de zendingen, of meisjes, die eveneens aan het werk van opvoeding of aan anderen zendingarbeid deelnamen. Deze zendingarbeiders zijn door meer dan twintig genootschappen en vereenigingen uitgezonden, zoodat dus bijna alle kerkelijke partijen en bijna alle Evangelische

---

(1) Evang. Missionsmagazin. 2de Jaarg.

landen hun contingent geleverd hebben. Het getal der toetredende heidenboden nam echter slechts langzaam toe. In het eerste tiental jaren (1807-1817) waren er 4, en nog slechts mannen; in het tweede 15, in het derde 39, in het vierde 105, terwijl het getal zich in het laatste tiental jaren bijna verdubbeld heeft. In Shanghai zijn tegenwoordig 22 geordende zendelingen, 4 zendingartsen, 1 leeken-helper; evenzoo 4 ongehuwde en 16 gehuwde zendingzusters, benevens 26 kinderen. In Futschau zijn 7 zendelingen, 3 vrouwen en 10 kinderen. In Amoj werken 8 zendelingen, 6 vrouwen en meisjes met 13 kinderen. Op Hongkong eindelijk en Macao (Canton is tegenwoordig niet bezet) zijn 22 zendelingen, 18 vrouwen en meisjes en kinderen. Behalve deze personen staan verscheidene huisgezinnen of bijzondere arbeiders, ofschoon nu afwezig, nog altijd in betrekking tot de zending in China, en zij zullen vroeger of later naar hunne posten terug keeren.

„ De arbeid dezer zendingpersonen is van velerlei aard. De studie der taal in hare velerlei vormen en dialekten, gevoegd bij de zamenstelling van de vereischte hulpmiddelen tot die taal; het dagelijksch prediken in kerken en kapellen, in afgods-

tempelen, op markten en straten, in de woningen der zendelingen en in de huizen der Chinezen, op reize te land en te water, dikwijls slechts voor enkele personen, bij gelegenheid voor groote scharen volks, meest voor een klein gehoor van eenige dozijnen; de overzetting van de 66 boeken des O. en N. Testaments in de algemeene landtaal, en van afzonderlijke gedeelten der Schrift in verschillende volksdialekten, vereenigd met het drukken daarvan en de vervaardiging van de daartoe benoodigde in hout gesnedene blokken, het opstellen van Christelijke tractaten in hunne verspreiding; de stichting en leiding van opvoedingsgestichten en scholen en het schrijven van schoolboeken; de instelling van bijbeloefeningen en spreekuren voor zoekende zielen en het onderzoek der doopkandidaten, de zorg en eischen der gemeente en het opzoeken der afgevallenen, de bezoeken bij zieken, gevangenen en blinden, even als het uitdeelen van geneesmiddelen en lichaamsverkwikking; het verzamelen van naauwkeurige onderzoekingen over land en volk, het opstellen van berigten, dagboeken en brieven voor de genootschappen in het vaderland; dit alles en vele andere dergelijke verpligtingen, vormen den kring van werkzaamheden, welke die 400 man-

nen en vrouwen in den loop der laatste vijftig jaren dag en nacht handen vol werk gaven.

„Aan een rijken en schoonen zegen heeft het door Gods genade niet ontbroken. Men mag gewis niet vergeten, dat de arbeid tot nu toe slechts voorbereidend was, dat groote zwaarigheden moesten overwonnen worden, dat de zendelingen het in den regel slechts weinige jaren in het land kunnen aithouden. Nogtans biedt echter de Chinese zending met het oog op het verledene slechts stof tot dank jegens God, met het oog op de toekomst echter overvloedig reden tot schoone verwachtingen. De grondwaarheden van het christendom in geschiedenis en leer, zijn door schrift en woord verre onder het Chinesche volk verkondigd geworden, en bekendheid daarmede is verder verbreid dan men meent. Daarbij mag men hopen dat de ervaringen, die tot nu zijn opgedaan, zullen dienen om de Chinesche zending in de toekomst nog eenvoudiger, meer apostolisch en werkzaam voort te zetten.

„Vergelijkt men den tegenwoordigen stand van zaken en de tegenwoordige teekenen des tijds met dat tijdperk, toen voor 50 jaren MORRISON alleen de kusten van China betrad, hoe is het daar dan alles anders geworden! Toen ondervond deze

moedige zendeling de vervulling van dat gebed, dat hij als nieuw bekeerd jongeling zijnen Heer en Meester opdroeg, „dat God hem op zulk een zendingsveld mogt brengen, waar de zwarigheden het grootst en naar het den mensch voorkomt het minst te overzien waren.” Want toen beperkte niet slechts de naijverige Chinesche politie het verkeer met buitenlanders uitsluitend tot een klein stuk land en tot het klein aantal kooplieden, die bij Canton hunne faktorijen hadden, maar de Engelsche regering zelve wachtte er zich angstvallig voor de Chinezen reden tot argwaan te geven, zoodat MORRISON genoodzaakt was den breeden oceaan met een schip te bevaren, dat eene andere dan de Engelsche vlag voerde. En toen hij te Canton aankwam, werd hij zeer streng bewaakt, en dat zelfs door hen, die niet lang daarna dringend om zijne diensten aanzoek deden, toen het er om te doen was, hunnen „edelen” handel! te bevorderen.

„Meer dan 20 jaren lang werkte hij bijna alleen, als de éénige Protestantische zendeling in dit monsterachtige rijk. MILNE kwam naar Macao, de bezitting der Portugezen, doch hij werd verdreven, en moest even als zijne volgers in de straat van Malaka (Singapoer) eene toevlugt zoeken.

Het Evangelie van Christus te prediken, of hetzelfde te belijden en daarnaar te leven, was toen volgens het strafwetboek des rijks eene halsmisdad. Alle vreemdelingen in Canton werden toen als kooplieden beschouwd, en nadat zij als zoodanig op de registers ingeschreven waren, moesten zij, zoodra het drukke seizoen in het voorjaar voorbij was, zich uit Canton verwijderen en naar Macao uitwijken. Op bijzonder aangevraagd verlof, werd het vermelde kooplieden toegestaan, hunne huisgezinnen mede te brengen, en binnen het regtsgebied der Portugeesche volkplanting te wonen; maar geene „barbaarsche vrouw” mogt het wagen, de voorsteden der provinciaal-stad Canton te naderen. Als soms deze ongehoorde misdaad nogtans beproefd werd, werd plotseling alle handelsverkeer afgebroken, en het geheele keizerlijke rijkskabinet, benevens de verheven Drakentroon zelfs kwam in beweging, om de onmiddellijke verwijdering der twee of drie indringsters te verlangen.

„Dit was nog in het jaar 1830, in die gouden eeuw van den alleenhandel der Oost-Indische Compagnie, de stand der zaken. Vier jaren later werd het uitsluitend handelsregt dezer Compagnie opgeheven. Het koninklijk Britsch gezantschap onder

Lord NAPIER kwam in Julij 1834 naar de Chinesche wateren. De Chinesche stadhouder van Canton weigerde den hooggeplaatsten man audientie, en NAPIER, op vele wijzen gekrenkt en gehinderd, trok terug naar Macao, waar hij spoedig daarop (11 Oct. 1834) stierf. Weinige weken te voren (1 Aug. 1834) was ook Dr. MORRISON te Canton in de eeuwige rust ingegaan. Hij liet het zendingswerk aan slechts twee personen achter, welke 3 à 4 jaren lang zijne medearbeiders aan de uitbreiding van het Evangelie geweest waren, voornamelijk door middel van de pers en de werkzaamheid van den inlandschen Evangelist LIANG TSAH. Toen was het, dat door den laatsten, gedurende de openbare onderzoekingen van vijf dagen, meer dan 11,000 traktaten en gedeelten der Heilige Schrift onder de Chinesche studenten uitgedeeld werden, en dat een der laatsten, de tegenwoordige rebellen-keizer HUNG SIU-TSEUEN, dat schriftje, getiteld „de goede woorden,” ontving, hetwelk later zulk eenen belangrijken indruk op zijne ziel veroorzaakte.

„In den aanvang van het jaar 1839 had de gevangenneming van alle buitenlanders in Canton en de uitlevering der 2000 opiumkisten plaats. In de drie volgende jaren vielen drie gewapende

expedities van Engeland tegen China voor, daarop volgde het sluiten van den vrede van Nanking op den 29sten Augustus 1842, en spoedig verscheen twee dagen later het tolerantie-edict van den keizer van 28 December 1844.

Zoo werden door eene wonderlijke en verborgene beschikking Gods de poorten van China voor de Protestantsche zendelingen wijd geopend. Tot nu is het werk slechts aangevangen, maar het is krachtig en heerlijk begonnen. De Heer JESUS, wien alle magt gegeven is in hemel en op aarde, heeft zijnen jongeren geboden, het brood des levens, het Woord van God, allen volke uit te deelen. Dit bevel zal, wanneer Gods tijd gekomen is, ontwijfelbaar vervuld worden, en in de jaren van de aangebroken tweede halve eeuw der Chinesche zending zal de waarheid van God, wanneer wij de beloften goed verstaan, ook in China de overwinning behalen, grooter en heerlijker dan alles, wat de wereld sedert de dagen der apostelen en der eerste bloedgetuigen beleefd heeft; China kan geene uitzondering maken!"

Is het noodig, aan dit overzicht van een vroeger tijdperk, uit het latere iets anders dan de namen van GUTTZLAF, LOBSCHIED en enkele anderen toe

te voegen, om te bewijzen, dat de bekende zucht van den zendeling VALIGNAN in Macao: „o rots, rots van China, wanneer zult gij u openen,” niet onverhoord is gebleven?

In menig opzigt, wij weten het, is het tot dusver voor China nog „de dag der kleine dingen” te noemen. Maar wie telt ook de bezwaren, waarmee de zendeling te worstelen heeft, die het waagt de eerste schreden op een naauwlijks ontgonnen akker te zetten? Een proeve daarvan ontdekken wij, in wat ons de zendingskaart te aanschouwen geeft van de moeiten en zwarigheden, verbonden aan

het reizen in Kafferland.

Kafir's, ongeloovigen, heeten de diepgezonken natuurgenoeten, door wier onherbergzaam land de ossenwagen den zendeling voorttrekt langs een bijna ontoegankelijk spoor. Maar wat zijn zelfs die ongebaande wegen, met rotsen en klippen bezaaid, vergeleken bij de steenachtige akkers, waarop het zaad des Woords moet gestrooid worden! Gelijk de Hottentotten, leefden de Kaffers oorspronkelijk zonder eenige kennis van God, en zonder eenige hoop op een leven der toekomst. Liefde en dankbaarheid waren bij hen onbekende

namen en zaken. De meer noordwaarts levende Betsjoeanen of Bassoeto's waren gewoon nu en dan jagt op menschen te maken, omdat zij menschenvleesch zooveel smakelijker dan dieren-vleesch vonden. Hoort eens, wat de zendeling CASALIS, slechts weinige jaren geleden, van zijnen togt naar deze stammen verhaalde: (1)

Binnen zes maanden na onze aankomst (1830) aan de Kaap de Goede Hoop waren wij reeds op weg om ons naar de Bassoeto's te begeven. Wij vonden een bekoorlijk land, majestueuze bergen, meer dan ééne vruchtbaarmakende rivier, maar geen enkel gehucht, geen enkelen bebouwden akker, en wat afgrijsselijk was, het dikke gras dat den bodem overdekte, en dat wij langzaam moesten doortrekken, bezaaid met beenderen van menschelijken oorsprong! Meermalen moesten wij met onzen wagen uithalen, om onder de wielen geen hersenpan te verbrijzelen. Geen levend wezen deed zich aan ons voor; ontmoetten wij nu en dan eens een jager, onmiddelijk strekte hij zich uit op den grond, om aan onze opmerking

---

(1) Uit den Glaneur Missionaire 1850, N°. 4, medege-
deeld door Dr. N. BEETS, in zijne redevoering, des Heidens
loon aan den Christen. Haarl. 1850, bl. 41-43.

te ontsnappen. Wij ontdekten dat de landstreek, ten gevolge van de rooftochten der Korana's, door eenen ontzettenden hongersnood verwoest geworden was. Duizenden van inboorlingen waren van gebrek aan voedsel bezweken; anderen hadden in groot getal hun geboortestreek verlaten; nog anderen, den natuurlijken afkeer van een zoodanige spijs overwinnende, waren er toe gekomen zich met het vleesch van hun gelijken te voeden. Later in dit afgrijsselijk gerecht smaak gekregen hebbende, en het zich tot elken prijs willende verwerven, waren zij elkanders wreedste vijanden geworden. Het was over dikke lagen van beenderen, dat wij gaan moesten om de plaatsen te bezoeken, die den Bassouto's tot schuilhoeken hadden gestrekt, de holen waar zij hunne slagtoffers de keel afstaken. Wij vonden die spelonken met half gebraden, half afgeknaagde beenderen vervuld; de wanden waren afgrijsselijk rood gekleurd. Ach! indien het ooit noodig geweest was dat de Heer ons nabij was, indien wij ons ontrouw gevoeld hebben aan onze roeping, en op het punt om achterwaarts te keeren na de hand aan den ploeg te hebben geslagen, het was wel toen wij de overblijfselen dier kannibalen-maaltijden voor onze oogen zagen. Maar God deed

ons het lot in aanmerking nemen der ongeluk-
kigen in deze dikke duisternissen en afgrijselijk-
heden neêrgestort, en Hij sterkte ons hart.

Het opperhoofd MOSHESH ontving ons met open
armen; in zijne nabijheid vestigden wij onzen
eersten zendingspost, en gaven hem den naam
Morija, de Heer heeft voorzien. Ja, Hij
had voorzien, en zou nog verder voorzien. De
moeijelijkheden nogthands waren groot. Drie jonge
mensen, bijna verloren in de woestijn, zonder
kennis van de taal, men gevoelt het ligtelijk,
moesten wel dikwijls veel ontmoedigends onder-
vinden. Naar alle waarschijnlijkheid, zouden er
lange jaren moeten verlopen voor wij eenige
vrucht aanschouwden. Hyenen en leeuwen zwier-
ven bij nacht om onze hutten rond, en ver-
schrikten en verstrooiden onze schapen door hun
gebrul en gehuil. Dan diende, met gevaar van
zelf verscheurd te worden, het ontsnapte vee we-
der opgevangen en binnen zijne omheining ge-
sloten te worden, want een ander levensmiddel
hadden wij niet. Gedurende bijna een jaar wa-
ren wij geheel zonder brood of eenig ander plant-
aardig voedsel. Er moest ook gebouwd, ontgon-
nen, gekweekt worden. Nogthands, de lichamelijke
smart en vermoeijenissen waren niets bij het

zielelijden, dat ons de onverschilligheid der Bas-souto's veroorzaakte, die ons omringden, en weigerden ons te hooren. Te Thaba-Bossiou, wel is waar, maakte het opperhoofd het zich tot een pligt, iederen zondag, een zeker gehoor voor ons te plaatsen; maar zoo ras was de dienst niet geëindigd, of de heidensche dansen begonnen op nieuw, en de arme zendeling, neerslagtig, moedeloos, in een hoek gezeten, meende den boozen geest te hooren fluisteren: „Ik ben hier te huis; en het zal uw woord niet zijn, dat mij zal verdrijven.” En wie waren wij toch ook om tegen zulk een vijand te worstelen? Doch niet aan ons was het werk overgelaten; het woord des Heeren, dat ons reeds in onze moedeloosheden ondersteunde, zou voor ons strijden en overwinnen. Eerst echter moesten wij dieper ons onvermogen gevoelen, en leeren dat wij niets waren. Wij moesten dien koperen muur met onze handen tasten.”

De zwaarste vloek, die nog altijd rust op het land der zonen van CHAM, is intusschen ongetwijfeld

de Slavernij,

waarvan de nu volgende afbeelding op de zendingskaart slechts eene zeer flauwe voorstelling geeft.

Want ja, wel is het een ontroerend gezigt, die menschen als lastvee aan elkander gekoppeld, en door den zweep des drijvers onbarmhartig voortgedreven te zien. Maar wat is ook dat, vergeleken bij zooveel erger tooneelen, die niet ophouden, tot God om wrake te schreijen? Een paar stalen slechts, door een zendeling medegeedeeld: (1)

„ Een slavenbezitter oefende op eenen zondagmorgen zijne barbaarsche wreedheden uit, terwijl wij godsdienstoefening hielden, en het geschreeuw der gepijnigde negervrouwen stoorde onze aandacht. Maar bij de bestaande barbaarsche wetgeving was daar niets aan te doen. Deze man had geld noodig. Eene zijner slavinnen had twee schoone kinderen; hij verkocht daarvan het eene, en scheurde het uit de armen der moeder. In hare hulpelooze wanhoop stiet de negerin een vreeselijk geluid uit, en voor deze misdaad werd zij gegeeseld. Eenigen tijd daarna verkocht hij het andere kind. Zij verviel in eene soort van razernij, huilde dag en nacht in den tuin, trok zich de haren uit, liep in de straten af en aan, verscheurde den hemel met haar geschrei, en begoot letterlijk den stoffigen weg met hare tranen. Haar geschrei was

---

(1) Zie HOFFMANN, Missionsstunden I bl. 266 en verv.

steeds in haar gebroken neger-Engelsch: „ De booze massa (meester), hij mijn kinderen verkoopen. Wat ik doen! ik geen kind hebben!” Zij stond voor mijn venster; zij hief de handen ten hemel en riep: „ Mijn massa, mijn massa prediker zich over mij erbarmen! mijn hart (daarbij bewoog zij zich heftig heen en weder), mijn hart doet zoo, omdat ik geen kind hebben. Ik gaan in massaas huis, in massaas huis en in mijne hut, maar het niet zien!” zoo kreet zij ten hemel. Men mogt evenwel niet zien dat ik haar met medelijden aanzag. — Een echtpaar, dat vierentwintig jaar te zamen geleefd had en vele kinderen groot gebragt, werd door verkoop naar onderscheiden eilanden gescheiden. Hetzelfde overkwam nog kort voor de vrijlating der negers aan een godvruchtig negerpaar met negen kinderen. De wakkere gade met hare kinderen werd naar een ver eiland verkocht. De vader stond aan het strand, kuste met heldhaftige vastberadenheid in 't hart de kinderen een voor een, zegende ze, en zeide: „ Vaartwel! weest eerlijk en uwe heeren gehoorzaam.” Maar nu moest hij ook van zijne vrouw afscheid nemen. Daar stond hij, een stap vijf zes van de moeder zijner kinderen, onbekwaam om te spreken, roerloos, onafgewend den strakken blik op het voor-

werp zijner veeljarige liefde gericht, dat nu voor altijd van voor zijne oogen zou verdwijnen. Daar stond hij, en slechts het vuur zijner oogen verried den gloed in zijne ziel. Na eenige minuten zonk hij bewusteloos op het oeverzand, en stroomde hem 't bloed uit mond en neus. Terwijl men met hem bezig was, snelde het schip met zijn dierbaar gezin verre weg over de golven der zee!"

Doch genoeg. Gij hebt de hut van oom Tom van Mevr. BEECHER-STOWE; gij hebt Slaven en Vrijen van Dr. VAN HOËVELL, gij hebt ligt menig goed en krachtig woord gelezen, ook op Nederlandschen bodem in de laatste jaren ten behoeve van de emancipatie der slaven gesproken. Laat ons hopen, dat het schoone gezangwoord:

Zelfs in 't land der slavernij,
Maakt de Zoon in waarheid vrij"

niet altijd tot de vrome wenschen behooren zal. Het begon trouwens reeds vervuld te worden bij de

vrijgelaten Negers in Sierra Leona,

waarvan de voorstelling, na zooveel ontroerends, ons hart verblijdt. Hoe vrolijk spelen die kinderen, hoe goed doet ons de aanblik van dien

vader, niet langer met slaafsche boeijen beladen, terwijl de moeder aan den ingang der vreedzame woning het huisselijk tooneel met stil genoegen aanschouwt! En wel mogen ook wij er op starren, want onder zulke negers zijn er gewis, die thans reeds verheerlijkt juichen voor den troon van God en het Lam. Of mogen wij dat b. v. van dien neger niet hopen, dien men aldus hoorde spreken bij het feest van zijne bevrijding: (1) „De godsdienst is mijn grootste troost. Toen ik eerst begon te bidden, kon ik niet lezen. Nu lees ik het Nieuwe Testament. Toen de oorlog kwam, zocht men overal onze boeken op, en nam die weg. Nu bezit ik vele boeken, en niemand neemt ze van mij weg. Welk eene aangename verandering! Dat goede komt van de leeraars! Vóór hunne komst leefden we als zwijnen, en kenden geen dag als den Dingsdag en Donderdag, als vleeschdag, en den Maandag, als den dag der dwaasheden. Nu kennen wij alle dagen der week en den gezegenden Zondag! Te voren werden we met zweepslagen gestraft, als we een boek inzagen en baden. Nu is er geen zweep, geen keten,

---

(1) Zie het lezenswaardig geschrift: Kom over en help ons. Leeuwarden 1851, bl. 91-95.

geene gevangenis meer te vinden. Wij zijn vrij. Het Evangelie maakt ons vrij. Broeders en zusters! laat ons deze vrijheid wel gebruiken!

„Ja, het Evangelie maakt vrij, ook in de banden. Hoort een ander voorbeeld: „Een arme negerslaaf had zich door zijn christelijk gedrag het vertrouwen van zijn' heer verworven. Toen deze eens nieuwe slaven noodig had, nam hij hem mede naar de slavenmarkt, en beval hem, de besten uit te zoeken. De slaaf had ze uitgezocht, toen hij nog een' ouden afgeleefden man zag. „Massa!” (Mijnheer!) zeide hij „dien moest gij nog op de koop toe hebben.” „Waarom?” vroeg de Heer. „O Massa,” antwoordde de neger, „dien moet gij hebben!” De slavenkooper, die weinig winst van den ouden man zag te behalen, stemde er evenwel in toe. Niet lang daarna, terwijl de oude aan zijn' nieuwen Heer toebehoorde, werd hij zeer ziek. De vrome neger verzorgde hem, spijsde hem, en betoonde hem allerlei kinderlijke oplettendheid, zoo dat zulks zijn Meester wel in 't oog moest vallen. „Wat hebt gij met dien ouden man,” vraagde zijn Heer, „gij zijt zoo teeder bezorgd voor hem, is het misschien uw vader?” „Neen Massa!” zeide de slaaf, „het is mijn vader niet!” „Is het

dan een van uwe aanverwanten?" „Neen Massa! het is geen aanverwant van mij." „Is het dan uw vriend?" „Neen Massa," zeide de slaaf, „het is mijn vriend niet." „En wat dan," vroeg de Heer? „Hij is mijn vijand, Massa! Deze man heeft mij, toen ik nog een klein kind was, van mijnen vader en mijne moeder weggeroofd en als slaaf verkocht. En in het woord van God heb ik gelezen: zoo uwen vijand hongert, zoo spijs hem, en zoo hem dorst, geef hem te drinken!!"

„Nog eens, het Evangelie maakt vrij; het doet leven in zelfverloochenende en vergevende liefde. Het doet in die liefde sterven, ook waar men nog nauwelijks weet, wat sterven is. Ziet het in eenen jeugdigen STEPHANUS, een' armen kleinen Africaanschen neger van tien jaren! Hij had het Evangelie uit den mond eens zendelings gehoord, en was er door bekeerd tot het Christendom. Toen zijn heer, een oude vijand der zendelingen, dit vernomen had, verbood hij den knaap derwaarts heen te gaan, onder bedreiging, dat hij hem alsdan dood zou laten geesselen. De arme knaap geraakte hierdoor eerst in verlegenheid en tweestrijd met zichzelf. Nogtans kwam hij tot het besluit, dat men God meer gehoorzamen moet,

dan menschen, hoe getrouw overigens aan zijnen Meester. Hij ging het Evangelie hooren, maar werd, bij zijne terugkomst, voor zijnen Heer gedagvaard, die hem, na vele verwijtingen, vijftwintig zweepslagen liet geven, en toen met godslasterlijken spot, hem vroeg: „Wat kan JEZUS CHRISTUS nu voor u doen?” „Hij geeft mij kracht,” antwoordde het knaapje, „om dit geduldig te dragen!” „Geef hem nog vijftwintig!” hervatte nu de onmenselijke booswicht. Het geschiedde. „Wat kan JEZUS CHRISTUS nu voor u doen?” „Hij helpt mij aan eene toekomstige vergelding denken!” antwoordde de kleine lijder. „Geef hem nog vijftwintig!” schreeuwde nu de tiran, van woede buiten zichzelf. Het geschiedde, en terwijl hij met woeste vreugd zich aan de weeklagten van zijn stervend slagtoffer verlustigde, vroeg hij nog eens: „Wat kan JEZUS CHRISTUS nu voor u doen?” De jonge martelaar antwoordde met zijne laatste kracht: „Hij helpt mij voor u bidden, Massa!” — en stierf.”

Ja, nog grooter dingen geeft ons de zendingskaart te aanschouwen in het beeld van

een Afrikaan , die voor zijne landgenooten predikt ,

en ook dit beeld behoort niet tot het rijk der verdichting. Om slechts één voorbeeld te noemen, had reeds voor eenige jaren het Engelsch Wesl. Meth. Zendinggenootschap, in de stad Free-town in Opper-Guinea en hare omstreken, bij vier Europesche zendelingen niet minder dan zeven en vijftig inlandsche predikers en zestien kapellen. Gerustelijk durven wij aannemen, dat reeds door ettelijke honderden bekeerde zonen van CHAM het Evangelie aan hunne volksgenooten gepredikt wordt in hunne eigene taal. Men hoore wederom ten proeve het verhaal van een ooggetuige: „ De Heer HUGHES, een der zendelingen uit Griqua-stad, ging eens voorbij een huis, waaruit hem reeds in de verte een psalmgezang tegen had geklonken. Hij trad binnen, en zag den inland-schen zending MACAME het Evangelie prediken aan meer dan tweehonderd menschen, die zoo ingespannen zaten te luisteren, dat zij zijn binnen-komen niet eens bemerkten hadden. Welk een voorbeeld voor onze kerkgangers, die menigwerf zoo weinig geroerd zijn door hetgeen zij hooren, dat zij bij het minste geritsel omzien of zich laten aftrekken! Velen in dat land hongeren en dor-

sten naar het Woord des levens. Toen WATERBOER, (een pas bekeerde inlander), aan de Kaapstad vertoefde, spoorde hij aldaar met kracht de gemeente aan tot het zendingswerk. „De arme Heidenen,” riep hij, „steken de handen uit en smeeken: „Help ons.” Elke stam vraagt om een leeraar. De Koranna's, de Boschjesmannen, de Batlapi's, de Bassoeto's, de Barolongs, de Bakaroetsi's, allen vragen om uwe hulp, om leermeesters, om onderrigt. Welnu, hoor naar die stemmen, waarin de stem van uwen grooten Vriend in den hemel tot u spreekt. Laat niet slechts de echo deze kreten herhalen in onze woestijnen en bergen, waar dagelijks zoo vele zielen sterven en verloren gaan, waar nog zoo vele dorpen zijn, daar het Evangelie nog uit gebrek aan hulp niet heeft kunnen doordringen, en de menschen nog in de grootste vijandschap er tegen verkeerent” (1).

„Nog in de grootste vijandschap.” Dat mogt hij wel zeggen, die inlandsche prediker in Afrika. De zendingskaart zelve levert er de bewijzen van op in wat hij ons te zien geeft van de

(1) Verg. het welgeschreven verhaal: Oom Karel, Amst. 1857, D. II, bl. 50.

Nieuw-Zeelandsche Oorlogspraauwen,

waarvan de aanblik dood en verderf schijnt te dreigen aan allen, die daarmede in vijandelijke aanraking komen. Deze vaartuigen zijn niet minder dan 70 of 80 voet lang, soms met 200 man bezet, wier woeste krijgsvang, met het dreigend zwaaijen der wapens gepaard, het kloekmoedigst hart zou doen beven. Geen wonder, die eilandengroep, voor ruim twee eeuwen door den beroemden Nederlander ABEL TASMAN ontdekt, heeft eene treurige vermaardheid gekregen door de gewoonte van menscheneten, die daar eens in zulk een' hoogen graad heeft geheerscht, dat niemand aan dat land kan denken, zonder tevens aan menscheneten herinnerd te worden, en omgekeerd, dat niemand het menscheneten vermelden kan, zonder aan Nieuw-Zeeland te denken. Naar de in het land zelf heerschende overlevering, is de gewoonte van menschenvleesch te eten, eerst vele geslachten na de komst van de Maöri's in Nieuw-Zeeland ontstaan. Het volksverhaal knoopt het ontstaan van dezen gruwel aan twee geschiedenissen. Van twee broeders, zoo luidt de eene, had de een den ander verdronken; de zoon van den vermoorden had toen den zoon van den moor-

denaar verslagen en opgegeten, welke bloedwraak later door anderen, bij gelijke gelegenheden was nagevolgd. Naar de andere overlevering had een man, van eenen walvisch, die aan land was gespoeld, gegeten, hoewel de priesters verklaard hadden, dat in het dier de geest van een gestorven, groot opperhoofd gewoond had. Hiervan te nuttigen was alzoo hetzelfde, als of de misdadiger dat opperhoofd zelve gegeten had. Volgens het beginsel van vergelding, oog om oog, hadden toen de nakomelingen van het opperhoofd dien man verslagen en ook opgegeten. Zoo was het kanibalisme ontstaan. Men ziet, dat men den oorsprong van dit onnatuurlijke, in het wraakgevoel zoekt. In andere deelen der heidenwereld, b. v. onder een deel der Bassoeto's in Zuid-Afrika, is het blijkbaar de honger geweest, die eene geheele bevolking tot kanibalen gemaakt heeft; met het ophouden van het gebrek, en onder de tucht van een geordend inlandsch regiment hield deze gruwel spoedig en geheel op (1). En wie weet het niet, dat ook Europeërs, die schipbreuk leden, in de ure van den uitersten honger, tot deze gruweldaad ge-

(1) Zie: Les Bassoetos, par E. CASALIS. Paris 1860, bl. 19, v.v.

komen zijn? Wanneer echter het menscheneten tot eene heerschende gewoonte en eene liefhebberij onder een volk wordt, dan is niet meer in den honger of de wraakzucht de drijfveer daartoe te zoeken, maar in die donkere daemonische neiging der menschelijke natuur, om juist het tegenna-
tuurlijke te kiezen en te doen. Wanneer iets ter wereld getuigenis geeft van de wezenlijkheid van een inwerken des duivels, dien moordenaar van den beginne, in de zielen der menschen, dan is het waarlijk de verschijning van het kanibalisme.

Bij de Europeërs werd de lust der Maöri's naar menschevleesch het eerst bekend, door de vreeselijke ondervinding, dat een van TASMAN's zee-
lieden (1642) aan de kust verslagen en opgegeten werd. Aan den kapitein COOK werd (1774) eene met matrozen bemande boot ontnomen en al die menschen opgegeten. Den beroemden zeereiziger MARION DU FRESME wederveroer hetzelfde lot. Toen de eerste zendelingen op het eiland landden, vonden zij het ijselijk gebruik algemeen heerschende, en welke verschrikkelijke voorvallen zij bijna dagelijks moesten aanzien, ja hoe zij zelve ontelbare malen in gevaar waren om offers van dezen gruwelijken lust te worden, is bekend genoeg. Het is onmogelijk te zeggen, hoeveel

menschen jaarlijks gegeten worden; dat echter dit getal niet gering was, kunnen ons twee gebeurtenissen toonen, die door Europeesche getuigen bevestigd zijn. In het jaar 1822 verslond HONGI's leger na de bestorming van Totaras (aan de Themse rivier) driehonderd personen; en bij de Roteroea-oorlog werden in twee dagen zestig menschen gebraden en opgegeten. De offers bestonden uit verslagen soldaten, en gevangen mannen, vrouwen en kinderen. De beide laatsten dienden overigens zelden tot spijs, en in het algemeen vond een maaltijd van menschen vleesch in den regel slechts in den oorlog en na eenen zegenrijken slag plaats. Toch werden ook in vredes tijd door de opperhoofden niet zelden slaven en mismaakte personen geslagt en gegeten. Er leven thans weinig Nieuw-Zeelanders boven de 40 jaar, die niet aan zulk een' gruwelijken maaltijd hebben deelgenomen.

THOMSON schildert de gebeurtenissen, bij zulk een kanibalenfeest met deze woorden: „Na een' slag worden de vijandelijke lijken verzameld en in stukken gesneden. Een dier lijken wordt als heilig voor den oorlogsgod, op eene bijzondere wijze gelegd. Nu worden groote braadovens in twee rijen in den grond gegraven, heet gemaakt

en met de stukken vleesch gevuld. Die oven, waarin het aan de goden gewijde vleesch kwam, was met een krans van varenkruid omgeven, en daarboven staken twee stokken, waarvan de eene een' aardappel, de andere een' menschelijken haarlok droeg. Niet zelden bleef het vleesch 24 uren lang in den oven. Het opperhoofd opende den maaltijd met het verslinden der raauwe hersenen en oogen van een der verslagene vijanden. Waren de zonen van het opperhoofd tegenwoordig, dan kwam de beurt van eten het eerst aan hen, en dan eerst volgde de geheele massa krijgslieden, die met bebloede handen, en verhit door den strijd, het krijsgezang en den wapendans, als hyena's op den maaltijd aanvielen, en overmatig er van nuttigden. Velen zijn aan de gevolgen van dit overmatig eten gestorven. De longen, de maag en de ingewanden worden niet gegeten. Al het andere dient tot spijs. De zending BROWN bezocht een slagveld, twee dagen na den strijd, en zag eene menigte schoon afgeknaagde menschenbeenderen liggen; de langere beenderen waren doorgebroken, als om het merg er uit te zuigen, en rondom waren vele bloedige hoofden op palen geplaatst. De rest werd verzameld, in manden gepakt, en aan de omliggende

stammen als geschenk gezonden. Dit was tevens om te beproeven, of men zich op hun bondgenootschap zou kunnen verlaten; want namen zij het geschenk aan en nuttigden zij het, dan was daardoor de goede verstandhouding tusschen hen en den beoorloogden vijand voor altijd verbroken.

„ Kwamen de krijgslieden naar huis voor dat alles verbruikt was, dan werd de rest wegge worpen, want er mogt niets van in het dorp komen. Vrouwen mochten geen menschevleesch eten, hoewel zij het in het geheim toch wel deden. Slechts wanneer het opperhoofd geen mannelijke nakomelingen had, verkreeg zijn oudste dochter het regt om eene menschenetster te worden.”

Merkwaardig is bij dat alles, dat de Nieuw-Zeelanders bij niets eene grooter siddering gevoelt, dan bij de gedachte, zelf ook eenmaal door anderen opgegeten te worden. Een Maori in het aangezicht te zeggen dat zijn vader is opgegeten, is een grooter smaad, dan onze taal kan uitdrukken. Een ander werkelijk op te eten is de grootste wraak, die men op hem nemen kan, — een wraak, die slechts de gloeiendste haat kan ingeven. Zinspelingen op het menscheneten, komen in alle krijgs-wraakliederen voor. Een wiegelied,

zooals geene kinderkamer ter wereld een kan aanwijzen, luidt aldus :

O! mijn kindje, wat weent gij? schreit gij om voedsel?
 Daar is het: het is het vleesch van Ibekemanoë!
 ofschoon oververzadigd door de teedere hersenen van Poctoe,
 Is mijn haat toch zoo groot, dat ik mij nog voller wil eten dan Pau,
 En aan de kostelijke bete, aan de bete van den gehaten Te-ao,
 Mijn zoon, gij moet mij het vleesch laten van mijn vijand Tikoko.
 De lichamen mijner vijanden zal ik met de tanden verscheuren;
 Mijn keel hongert naar de hersenen hunner schedels;
 In mijn woedenden haat, wil ik hunne stinkende hersenen verslinden.
 Mijne volle maag wil ik met hun vleesch nog voller maken.
 Is het hoofd mijns vijands werkelijk heilig?
 Ha! mij zal het nochtans gegeven worden,
 Opdat ik er mij mede verkwikke, als met een pot vol oesters.

Of THOMSON regt heeft, als hij zegt: „Menschenvleesch wordt door de Nicuw-Zeelanders nooit als voedingsmiddel (d.i. om de spijs zelve) gegeten,” kan daargelaten worden, want nog in het jaar 1852 zeide een bekeerde Maori, bij een aldaar gehouden zendingsfeest, al was het dan ook met een smartelijk gevoel: „Hoewel ik nog niet oud ben, heb ik toch menschevleesch gegeten, het was zeer welsmakend.” En een Nieuw-Zeelandsch spreekwoord zegt: „Het vleesch van een mensch overtreft aan aangenamen smaak, dat van alle andere schepselen op aarde.” Het is zeker, dat niemand zich aan zulk een maaltijd zette, of hij moest

in een toestand van opgewonden hartstogt zijn; ook was ieder, behalve de opperhoofden, zoolang onrein (taboe, heilig) als hij niet de noodige ceremoniën ter reiniging had in acht genomen. Maar zeker bragt de lust naar die spijs de opperhoofden niet zelden tot het slachten van slaven en andere offers.

„Dit treurige tooneel wekt den afkeer op, en de pen weigert zulke dingen neder te schrijven, maar des te meer danken wij God, dat het kani-balisme nu, zoo als het schijnt, geheel uit Nieuw-Zeeland verdwenen is. Het laatste geval, dat aangewezen kan worden, dat daar menschen gegeten zijn, is in 1843. THOMSON, die langen tijd in Nieuw-Zeeland geleefd heeft, en niets minder dan een vriend der Zending is, zegt uitdrukkelijk: Het ophouden van dit overoude gebruik, is niet toe te schrijven aan de invoering van eetbare dieren in Nieuw-Zeeland; het is het christendom, dat deze walgelijke gewoonte overwonnen heeft.” (1)

Ware dat Christendom verder doorgedrongen

---

(1) Zie het belangrijk Artikel over Nieuw-Zeeland in het *Evang. Missions Magazin*, 1860, s. 421 en verv., waaruit het bovenstaande ontleend is.

in onze eigene Overzeesche bezittingen, de zendingkaart zou uitlokkender tooneelen kunnen toonen dan die van

een godsdienstigen dans op Borneo

en

het Koppensnellen,

die wij beknoptheidshalve te zamen vereenigd beschouwen.

Wel is waar, onze Oost-Indische bezittingen, leveren over het geheel niet die uitersten van menschelijke verdorvenheid en verzonkenheid op, als de landen, die in onze vorige tafereelen doorwandeld werden. Toch stelle men zich den toestand niet al te liefelijk voor; er zijn streken genoeg, die niet vrij zijn van het pas beschreven kanibalisme; onder de Dajaks van Borneo, onder de Battaks van Sumatra wordt het zeker aangetroffen. De zeerooverij levert tooneelen op van wreedheid, die ons huiveren doet. Het koppensnellen op Borneo, en ook nog zoo lang niet geleden in de Menahasse van Menado gebruikelijk, getuigt van eene wraak en laaghartigheid, zoo als die bij christenvolken niet gevonden worden.

Dat koppensnellen vormt een eigenaardige trek in het volksleven van sommige stammen. Het bestaat in niets meer noch minder, dan zich openlijk in den strijd, of door overval, vaak van kinderen en weerlooze vrouwen van zooveel koppen meester te maken, als men maar eenigzins kan. Als zegeteekenen worden zulke koppen dan niet maar medegevoerd, maar ook behoorlijk toeberaid op staken geplaatst, of in de hut van den bezitter opgehangen, om te getuigen van zijnen rijkdom en van zijnen moed.

Verbeeld u, dat bij sommige volksstammen het meisje hare hand niet ten huwelijk zal geven aan den jongeling, die niet met zulk een zegeteeken kan prijken; dat bij anderen de koppensneller althans verre de voorkeur heeft boven zijnen minder gelukkigen medeminnaar. Gelukkig zeg ik; want zoo als de zaken doorgaans staan, speelt de fortuin eene groote rol bij dit afschuwelijk bedrijf. Daar ligt in de nabijheid van eene of andere negerij reeds sedert eenige dagen een mensch als eene slang verborgen, onder gebladerte, tusschen de struiken. Herhaaldelijk zijn geheele troepen dorpbewoners dicht voorbij hem heengegaan, maar zij wisten, dat het niet veilig was, want er liepen geruchten, dat een hoofd eener

naburige negerij een huis ging bouwen, en immers zonder een of meer koppen onder de palen, die het dragen zullen, geplant te hebben, kan hij met zijn bouw niet beginnen. Men houdt zich dus dicht bijeen; men is daardoor genoeg gewaarborgd, en behoeft niet angstvallig struik voor struik te gaan doorzoeken, hoe zou dat ook mogelijk zijn, bij een plantengroei, zoo weelderig, dat alleen het mes of de bijl er een' weg door banen kan. De sluipmoordenaar ligt daar, als de kat loerende op het vogeltje, dat nog niet onder het bereik van zijnen sprong is genaderd. Zijn bloed is in ongeregelde beweging, nu staat de hartslag voor een oogenblik stil, en dan bonst het in zijn binnenste, als of de voorbijgaanden het zouden moeten hooren. Eindelijk kon een ongelukkige er niet van buiten, juist ter plaatse waar het monster zich genesteld had, even achter te blijven, of wel hij moest noodzakelijk alleen op iets uit. Een sprong, een slag, en met den bebloeden kop vliegt de woestaard voort, om in zijne negerij onder zang en dans, door de zijnen geëerd en geprezen, zijne zegepraal te gaan vieren. Omstreeks dien tijd zijn elders meerdere koppen gesneld, en het huwelijk of de huizenbouw kan voortgang hebben.

Op een anderen tijd vordert het afsterven van een aanzienlijk hoofd, een drie- of een negental, of nog grooter aantal koppen; want zonder die kan de begrafenis onmogelijk plaats hebben; de geesten toch der verslagenen moeten den gestorvene achterna worden gezonden, omdat het hun aan slaven daar ginds niet ontbreke. Dan gaan de familieleden er op af. Zijn zij talrijk genoeg, dan kunnen zij wel openlijk eenen naburigen, niet al te bevrienden stam overvallen. Zijn zij in minder getale, dan wordt list geoorloofd. List? snood verraad zouden wij zeggen. Een achttal mannen nadert eene negerij. Zeven van hen ver-
 steken zich; de achtste neemt een beklagenswaardig voorkomen aan; hij weet het medelijden gaande te maken, en in eene gastvrije woning vindt hij onthaal en nachtverblijf. Maar in het holle van den nacht scheidt hij een' der huisgenooten den kop van den romp, en zijne makkers zijn gereed om zijne vlugt te bevorderen, of des noods de ontwaakte hutbewoners het hoofd te bieden.

Bij de feesten, die voor de overwinnaars gevierd worden, hebben woeste dansen plaats, waarbij die, welke in het hier geteekend tafereel wordt geleverd, nog zeer deftig en welvoegelijk is. De geheele bevolking springt en joelt uren lang om

de staken, ter hoogte van 30 à 40 voet, waarop de afgeslagen hoofden geplaatst zijn. Er wordt overvloedig gegeten en gedronken; niets is dan te goed, en in zedeloosheden van de grofste soort worden de geprikkende lusten bot gevierd.

„ Soms heeft, ” volgens een geleerden schrijver (1), „ na den dans eene walgelijke plegtigheid plaats, daarin bestaande, dat de gemelde hoofden door de gelukkige overwinnaars op een' aarden schotel naar de rivier worden gebracht, waarop allen zich te water begeven. De koppen worden dan onder gedompeld en de hersenen er uitgeschud, terwijl mannen en vrouwen, zich in het bloedige water badende, die benedenstrooms trachten op te vangen en om strijd verslinden. Vervolgens wordt de kop weder aan den staak gehecht en daarmede rond geslingerd, terwijl allen zich verdringen om door het daarvan afspringende water bevochtigd te worden, hetgeen zij meenen, dat hun zegen zal aanbrengen. Daarbij worden de koppen afgedroogd en plegtig naar de kampong (negerij) terug gedragen, waar zij tot duurzame gedachtenis der behaalde zege in den rook van den haard des overwinnaars worden opgehangen, om het getal der beroekte

---

(1) P. J. VETH, Borneo's westerafdeeling, II, blz. 293.

hoofden te vermeerderen, die als eene kostbare erfenis van geslachte tot geslachte worden overgeleverd."

Behalve de genoemde oorzaken voor het koppensnellen bestaat ook bij vele stammen de bloedwraak. Is eenmaal een slagtoffer gevallen, dan rust op de familie van den omgekomeene de verplichting, ook jaren daarna, ook in volgende geslachten zich te wreken. Dit gaat over en weder; zoo wordt de rekening nimmer vereffend, tenzij bijzondere omstandigheden tot eene overeenkomst aanleiding geven. De Europeërs, zoowel Engelschen als Nederlanders, hebben veel bijgedragen, om dit vreeselijk gebruik te doen verminderen. De christelijke zending heeft daaraan het hare toegebracht.

Niet waar, mijn lezer, gij verlangt nogmaals het oog, van het staren op zooveel zonde en ellende vermoeid, op liefelijker tooneelen te rigten? Wij noodigen u, in naam van Bestuurders van het Nederlandsche Zendelinggenootschap uit, tot een bezoek in het kerkje van onzen Br. WILKEN te Tomohon. Dit toch is het gebouw, dat u te aanschouwen gegeven wordt in het tafereel met het onderschrift:

Het Christendom in de Menahasse van Menado.

Doch hier willen wij onzen broeder zelve het woord geven (1).

„De negerijen in de Menahasse laten, zoowel wat aanleg als ook wat het uiterlijke der gebouwen betreft, niets te wenschen over. Door elke negerij loopt een breede hoofdweg; aan weerskanten daarvan staan de huizen geregeld tegen elkander over, en wel op bepaalde afstanden, zoodat daardoor elk huis zijn eigen erf heeft, en wel beplant met koffij, pisang; limoenen, pinang en bloemen. De paggers om het erf zijn meestal van bloemen, hetzij van rozen, klaprozen, blaauwe klokjes of boenga boerong, (eene kleine witte bloem, die de gedaante van eenen vliegenden vogel heeft). — In grootere negerijen loopen op geregelde, meestal op 250 voeten afstand twee, drie, vier of meer wegen evenwijdig met den hoofdweg, en deze worden veelal door evenveel dwarswegen doorsneden. Door de negerij van Tomohon loopen evenwijdig in de lengte zeven wegen, en in de breedte zes. In het midden der negerij staan de voor-

---

(1) Zie zijn brief in de Mededeelingen van wege het Nederlandsche Zendelinggenootschap, V, blz. 334 en vv.

naamste gebouwen, als: de kerk, de school, het nog te bouwen negerijhuis, de huizen van den majoor, van de hoofden en van den zendeling. Zoo zijn min of meer al de hoofdnegerijen in de Menahasse aangelegd. — De huizen staan meestal op palen van 3–6 voet hoogte, zijn gemaakt van hout en met witte pijpen beschilderd. Deuren, vensters en regels zijn blaauw of graauw gemaakt. De huizen van meer aanzienlijken zijn geverwd. Deze witgeschilderde huizen staan tusschen het groen van het plantsoen inderdaad zeer mooi.

„ Alles, zoowel tuinen, wegen, huizen, scholen als menschen, schreef ik in mijnen laatsten brief, heeft bij zulk eene gelegenheid zijn zondagspakje aan. Doch bijkans een ieder, ook degenen die de Menahasse niet in haar feestcostuum, maar in haar dagelijksch gewaad zagen, staat opgetogen, zoowel over het heerlijke land, als ook over de beschaving, enz. Waaraan toch is dit toe te schrijven? Op Java wordt het Nederlandsch bestuur sedert eene reeks van jaren krachtig gehandhaafd. Vele Europeanen, als ambtenaren, officieren, fabriekanten, enz. wonen sedert jaren in het binnenland van Java: het Europesche element is er langer en overvloediger bekend dan in de Menahasse. Slechts sedert kort is dat land eene zelfstandige residentie,

vroeger stond het immers onder Ternate. Men zou dus, volgens sommigen met regt mogen verwachten, dat de Javanen en Ternatanen in elk opzigt boven de inlanders van de Menahasse moesten staan. Maar ziet, juist het tegendeel heeft, volgens het getuigenis van zoo velen, plaats. Waaraan dan toch heeft de vroeger onbekende en onbeschaafde Menahasse haren roem te danken? Moet men het niet dank weten aan den gezegenden invloed der evangelisatie? – Neen, geen dwang heeft daar plaats gehad. De bevolking was rijp voor de aanneming van het Christendom, en wachtte slechts op eene geschikte gelegenheid, die het sluimerend verlangen opwekte en in beweging bragt. Deze gelegenheid bood zich aan in den overgang van eenige voornamen priesters. De scholen hebben hiertoe krachtig voorgewerkt. Door de schoolkinderen zijn en worden ouders, zusters en broeders met de nietigheden der afgoden en met de hoofdwaarheden van het Christendom van lieverlede en onwillekeurig bekend. Ook werd en wordt deze kennis hoe langer hoe meer door hen, die het Christendom reeds hebben omhelsd, verspreid. De christelijke zeden en gewoonten verdringen overal de heidensche bijgeloovigheden. De geheele Menahasse is op deze wijze doorzuurd

van het Christendom. De velden zijn, Gode zij dank, overal wit om te oogsten; waren er nu slechts arbeiders genoeg om het rijpe koren te verzamelen!"

Wij zouden nog veel kunnen zeggen, maar moeten ten einde spoeden. Heeft een blik op de Menahasse ons met de werking van het gezegend Evangelie in een deel onzer eigene Overzeesche bezitting bekend gemaakt, laat ons ten slotte nog iets van die zelfde vrucht der zending beschouwen op die merkwaardige eilanden, waarhenen wij reeds eenmaal verwezen, en waarop

een Nieuw-Zeelandsch Opperhoofd in staatsiegewaad

onze opmerkzaamheid wekt. Immers, deze man, die daar nederzit van vijandelijke schedels omgeven, terwijl hij rustig tegen het voetstuk van zijn eigen afgodsbeeld leunt, stelt ons wel voor, wat Nieuw-Zeeland vroeger was, maar niet meer wat het op dezen oogenblik is. Er was een tijd, en het was niet vroeger dan in het midden van de vorige eeuw, dat dit heerlijk land bewoond werd door een krachtig geslacht, maar dat zijne gaven van ligchaam en ziel bijna uit-

sluitend gebruikte om zichzelf te verlagen en zijne natuurgenoooten ongelukkig te maken. Toen zaten de opperhoofden, gelijk hier wordt voorgesteld, neder in het volle besef hunner waardigheid, peinzende over behaalde triomfen, waarvan de hoofden hunner vijanden hen als eene schoone herinnering van alle zijden omgeven, voegzaam gekleed, maar met de trekken van haat en wraakzucht op het getatouëerde gelaat. Maar thans, de Geest des Heeren heeft in de vallei van doodsbeenderen magtig en levenwekkend geblazen, en op Nieuw-Zeeland is aanvankelijk het woord in vervulling gekomen: „het oude is voorbijgegaan, ziet, alles is nieuw geworden.” God bediende zich daartoe van den arbeid van een eenvoudigen handwerkerszoon, SAMUEL MARSDEN uit het Engelsch graafschap York, in 1764 geboren, die men den vader der zending in Nieuw-Zeeland mag noemen. Straks werd zijn voetspoor door andere heidenboden gedrukt, die het waagden in het begin dezer eeuw „als schapen in het midden der wolven” naar Nieuw-Zeeland henen te gaan. Welk een oogenblik, toen in 1814 het eerste kersfeest op dezen grond onder tranen en gebeden gevierd werd! De ster uit het oosten verscheen voor het eerst voor het oog dezer vergelegen eilanders van het

nevelig westen, om voorts—hier niet meer onder te gaan. Nog menig donker oogenblik werd door de heidenboden doorleefd, maar van lieverlede wonnen zij veld, en zagen zich na eenige jaren reeds gesteund door inlandsche helpers, uit de eerste bekeerlingen aangekweekt. Er ontstonden kerken, wier klokgelui en orgeltoon weldadig op de gemoederen werkten en het voor de prediking van het Evangelie ontsloten. Akkerbouw en vee-teelt, beschaving en kunstzin lokten als in de schaduw van het jeugdig Christendom op, en het eenmaal zoo vreeselijk land werd op het gebied der zending een der meest gezegende plekken. En nu — nog eens, welk eene verandering! In 1830 werden de acht eerste Nieuw-Zeelanders gedoopt, en 25 jaren later waren er van de 80,000 inwoners reeds 65,000 tot de kennis van het Evangelie gebragt. En is het daar nu zooveel verbeterd? Men hoore de getuigenis van een man, die in onzen tijd Nieuw-Zeeland bezocht, en zeer tegen den arbeid der zendelingen was ingenomen: „te *Hauraki* werden wij door eene belangstellende schaar van inboorlingen opgewacht en onder fakkellicht naar het zendelinghuis begeleid. Men had mij voor de diefachtigheid der Nieuw-Zeelanders gewaarschuwd, en terwijl wij

ons aan deze plaats ophielden, viel het mij daarom in, van tijd tot tijd eens te zien of alles, wat wij in de boot hadden medegebragt, nog aanwezig en in orde was. Ik bevond tot mijne blijdschap, dat niets van zijne plaats was geweest, en sedert heb ik de volle overtuiging verkregen, dat de vroegere zucht tot stelen bij de inlanders, die tot het Christendom bekeerd zijn, volstrekt geweken is, zoodat nu met alle gerustheid, ook gedurende den nacht, zelfs die voorwerpen, welke voor den Nieuw-Zeelanders gewoonlijk de meeste aantrekkelijkheid bezitten, in hunne handen kunnen vertrouwd worden." (1)

Waartoe meer? Nieuw-Zeeland kan, sinds de laatste jaren, onder de Christelijke landen geteld worden. Nagenoeg geheel de bevolking heeft zich voor den vredestaf van CHRISTUS gebogen. Het is waar, sedert 1860 is een oorlog tegen de Engelschen uitgebroken, die een groot gedeelte van een dezer eilanden (Ahina Mauwi) gekocht en bebouwd hebben. Maar die oorlog zelf getuigt reeds van eene groote verandering in de gezindheid der eilanders. Het beginsel van den krijg

---

(1) Zie de Handleiding bij de Christelijke Zendingskaart van J. J. GROEN. Leiden, 1854, bl. 3.

is thans niet langer verdelging, maar behoud van eigen nationaliteit. Aan kanibalisme wordt niet meer gedacht, en de gruwelen, die er gepleegd worden, zijn geene anderen, dan die ook, helaas, het Christelijk Europa maar al te zeer te aanschouwen geeft. En men zal toch niet eischen, dat Nieuw-Zeeland na een halve eeuw reeds meer van den geest van CHRISTUS vertoone, dan Europa in een twintigmaal langduriger tijdvak?

Nieuw-Zeeland bekeerd! gewis eene groote gebeurtenis in de geschiedenis van het Godsrijk der tegenwoordige eeuw. Maar wat is zij anders, dan tegelijk profetie van wat zich gedurig op steeds grooter schaal zal herhalen? Immers, gelijk Nieuw-Zeeland in de wateren der Stille Zuidzee, zoo is geheel onze aarde niets dan een onbetekenend eiland in den oceaan der eeuwigheid. Maar aan dit ons kleine eiland is eene groote belofte geschonken: „de aarde zal vol kennis des Heeren zijn, gelijk de wateren het bed der zee bedekken.” En het groote middel, om dat heerlijk doel te bereiken? Wat zou het anders zijn, dan

de Evangeliebediening,

waarop de Zendingskaart ten allerlaatste uwe op-

merkzaamheid vestigt? Een liefelijke groep, voorwaar, dat gezelschap van allerlei stand en leeftijd en lot, dat daar over den vreedzamen Godsakker heen het ontsloten bedehuis intreedt, om God voor Zijne onuitsprekelijke gave te danken, en intestemmen met de bede, die de einden der aarde omvat: „hemelsche Vader, uw koninkrijk kome.”

Wat genieten zij, dat gindsche eilanden missen! Wat vinden zij in het bad der wedergeboorte, dat de Hindo aan zijnen heiligen Ganges ten eeuwigen dage vruchteloos zoekt! Hoe benijdenswaardig is het lot dier kinderen op den voorgrond, bij dat der deerniswaardige schepselen, waarop wij straks ons oog lieten rusten! Wat wijde afstand tusschen die hoogbevoorregten, die hun aangezicht naar het heiligdom rigten, en dien Nieuw-Zeelander in staatsie gewaad, die zijn rug naar zijn afgodsbeeld wendt. Was het welligt een vriend van CHRISTUS, een vriend der zending (beide namen waren ten alle tijden onafscheidelijk één), wiens stof onder den lijksteen ter linkerzijde werd neergelegd? Dan beklagt hij het zich zeker thans in de eeuwigheid niet, dat hij voor deze goede zaak zijne gaven en gebeden heeft over gehad, en ontmoet ze welligt voor den troon, de verlostten van de einden der aarde, wien

hij de zegeningen hielp brengen der Evangeliebediening.

Maar wij laten de dooden rusten; wij hebben nog een woord tot de levenden. Mijn lezer, ook gij gaat, gelijk die kleine schare op de Zendingskaart, geregeld naar het bedehuis op; gij neemt er welligt aan de maandelijksche bedestonden voor de uitbreiding van Gods koningrijk deel. Kunt gij het, zonder als het ware bij den dorpel van het bedehuis nog eenmaal u om te wenden, en van de randen der Zendingskaart den blik naar de Wereldkaart in het midden, naar die beide halfronden met al hun licht en schaduw te rigten? Doet gij het, welaan! Al wat wij u herinnerden, het had tot twee groote zaken betrekking:

de wereld zonder het Evangelie,

en

de wereld onder het Evangelie.

Thans is onze taak afgedaan, maar de uwe begint. Twee soorten van tooneelen schetsten wij

u; twee vragen laten wij thans aan uwe eigene
beantwoording over:

Wat gevoelt gij thans?

en

Wat zult gij nu verder doen?

Één tafereel, waartoe het anders niet aan stof zou
ontbreken, werd niet geschetst op de zending-
kaart: een kring van menschen, die het Evangelie
belijden, zonder iets voor de zaak des Heeren
te doen. God verhoede, dat úwe plaats in zulk
een kring zou te vinden zijn!

INHOUD.

	Bladz.
NOORDWESTELIJK EUROPA VOOR DE INVOERING VAN HET CHRISTENDOM	8
HET SLINGERFEEST.	12
WREEDHEDEN VAN HINDOESCHE AFGODERIJ. . . .	17
DE OEVERS VAN DEN GANGES	21
HET LEVEND BEGRAVEN VAN KINDEREN IN CHINA	27
EVANGELIEPREDIKING ONDER DE HEIDENEN . . .	30
HET REIZEN IN KAFFERLAND.	38
DE SLAVERNIJ	42
VRIJGELATEN NEGERS IN SIERRA LEONA	45
EEN AFRIKAAN DIE VOOR ZIJNE LANDGENOOTEN PREDIKT	50
NIEUW-ZEELANDSCHE OORLOGSPRAAUWEN	52
EEN GODSDIENSTIGE DANS OP BORNEO en HET KOPPENSNELLEN	60
HET CHRISTENDOM IN DE MENAHASSE VAN MENADO	66
EEN NIEUW-ZEELANDSCH OPPERHOOFD IN STAAT- SIE-GEWAAD.	69
DE EVANGELIEBEDIENING	73

A 2428 725

Bij M. WIJT & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsch
Zendinggenootschap worden ook uitgegeven de
volgende Kleine Stukjes:

	Cents.		Cents.
1. Evang. herin. aan zieken	10	29. Jezus, de genesmeester van zieken	10
2. Over het nuttig kerkgaan	07½	30. Evangelische berinneringen aan oude lieden	15
3. Over h. doen van belijdenis	07½	31. Verz. van leerzame brieven en opwekkende verhalen	12½
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunn. gaan	07½	32. Opw. tot weltevredenheid	12½
5. Het Christend. beschaamd door Heidenen	10	33. Een g. woord aan Christenouders over de opvoeding	15
6. Evangelische herinneringen aan bedroefden	15	34. Franke, de kracht des gel.	12½
7. Evangelische herinneringen aan vaders en moeders	15	35. Schets van het leven van Afrikaner	07½
8. Een woord aan vaders en moeders over den Doop	03	36. Waarschuwing tegen het kwaadspreken	07½
9. Over het allerbeste Boek	07½	37. Iets over de zelfkennis	15
10. Onderw. over h. Bijbel lezen	20	38. Een woord v. onderrigt en troost in sterfhuizen	20
11. Het leven v. den Heer Jezus	17½	39. Men doet niet wat men kan	12½
12. Iets over het Avondmaal	12½	40. Christelijke onderrigt, tot moed en hope	15
13. Opwekk. tot de huisselijke Godsdiens.	12½	41. Waarom word ik niet beter?	17½
14. Zamenspr. tuss. drie vrienden over de Wedergeboorte	07½	42. Wie zijn hier op aarde de gelukkigste menschen?	15
15. Het leven v. William Kelly	10	43. Gedenk te sterven	15
16. Drie zamenspr. tusschen een' Leeraar en een Huism.	10	44. Het voorbidd. een pligt der christelijke liefde	12½
17. Het dorp Eerenhoef	20	45. Opw. tot getrouwe deelname in het Maandel. Geb.	17
18. Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	12½	46. Troostw. voor Christenen in alle wederwaardigheden	15
19. Waarsch. tegen de ontucht	—	47. Bijbelsch leesb. v. zieken	15
20. Iets v. herstelden u. krankh.	12½	48. Iets uit het leven van Felix Neff, Pred. der Waldenzen	20
21. Iets voor gevangenen	25	49. Het geloof in den Heer Jezus Christus, naar Joh. VI.	20
22. Geschenk der christ. liefde voor kinderen	20	50. De christelijke oefenschool	20
23. Geschenk voor lidmaten der christelijke kerk	15	51. De goede Herder	17½
24. Heb ik wel genoeg voor de eeuwigheid?	12½	52. Bijbelsch onderwijs over 's menschen bekeering	17½
25. Tweede geschenk der christelijke liefde voor kinderen	15	53. Genade en pligt	17½
26. Voor diensthoden	17½	54. Gesch. aan allen, die Gods woord mogen hooren	17½
27. Over de feesten	12½		
28. Iets voor armen	07½		